HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דכל טומאת מת בציבור רחמנא שרייה אמר רב ששת מנא אמינא לה [א]דתניא היה עומד ומקריב מנחת העומר ונטמאת בידו [ב]אומר ומביאין אחרת תחתיה ואם אין שם אלא היא אומרין לו הוי פקח ושתוק קתני מיהת אומר ומביאין אחרת תחתיה אמר רב נחמן °מודינא היכא דאיכא שיריים לאכילה מיתיבי [ג]היה מקריב מנחת פרים ואילים וכבשים ונטמאת בידו אומר ומביאין אחרת תחתיה ואם אין שם אלא היא אומרין לו הוי פקח ושתוק מאי לאו פרים אילים וכבשים דחג. אמר לך רב נחמן לא פרים פר ע"ז אף על גב דציבור הוא כיון דלא קביע ליה זמן מהדרינן אילים באילו של אהרן דאע"ג דקביע ליה זמן כיון דיחיד הוא מהדרינן כבשים בכבש הבא עם העומר דאיכא שיריים לאכילה מיתיבי [ד]דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה כי תניא ההיא דיחיד ת"ש [ה][א]על מה הציץ מרצה על הדם ועל הבשר ועל החלב שנטמא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון בין ביחיד בין בציבור ואי ס"ד טומא' היתר היא בציבור למה לי לרצויי אמ' לך רב נחמן כי קתני הציץ מרצה אדיחיד ואיבעית אימא אפי' תימא בציבור בהנך דלא קביע לה זמן מיתיבי [1]ונשא אהרן את עון הקדשים [ו]וכי איזה עון הוא נושא אם עון פיגול הרי כבר נאמר [2]לא ירצה ואם עון נותר הרי כבר נאמר [3]לא יחשב

הא

דכל טומאת מת בצבור שרייה רחמנא. דכתיב [במדבר ט] איש כי יהיה טמא לנפש יעשה פסח שני איש נדחה לפסח שני ואין צבור נדחין אבל זבין ומצורעין נדות ויולדות שטומאתו יוצא עליו מגופו לא הותרה ובועל נדה כנדה: **מודינא היכא דאיכא שיריים לאכילה.** דאע"ג דקרבן צבור קרב בטומאה אינו נאכל בטומאה כדאמרי' בכיצד צולין (פסחים דף עז:) ובמנחה הנקמצת מודינא דמהדרינן לעשות בטהרה שיהיו שיריים נאכלין: **ואם אין (א) אלא היא.** שלא מצא מזומן לכך: **מאי לאו פרים ואילים (ב) דחג.** שהן קרבן צבור וזמנו קבוע ומנחת נסכים דוחה טומאה וקתני אומר ומביאין אחרת תחתיה אלמא דחויה היא בצבור: **פר דע"ז.** דלצבור (ג) עולה היא וטעונה נסכים בשלח לך ז): **אילו של אהרן.** דיום הכפורים: **בכבש הבא עם העומר.** כדכתיב (ויקרא כג) ועשיתם ביום הניפכם את העומר (ד). וההיא מנחת כבשים דקתני לאו במנחת נסכים קאמר דכליל היא אלא במנחת העומר עצמו הבאה עמו והיא נקמצת ושיריה נאכלין: **במזיד לא הורצה.** ואע"פ שהציץ מרצה קנסוהו רבנן שלא יהא בשר נאכל אבל בעלים מיהו נתכפרו דלא ניתו חולין לעזרה דהא מדאורייתא חזי ומיהו שמעינן מיניה דלאו היתר היא: **על מה הציץ מרצה.** דכתיב ונשא אהרן את עון הקדשים שירצו לבעלים: רצון הרי הוא בכלל מזיד אלא גבי אונס שייך למיתני רצון: **בין בצבור.** ומדבעי ציץ לרצויי שמע מינה לאו היתר הוא ומה בין יחיד לצבור שהיחיד אין טומאת הגוף נדחה אצלו שאין הציץ מרצה על טומאת הגוף ושל צבור נדחית טומאת הגוף אצלם ולא על ידי ציץ. מיהו שמעינן מינה מדבעי טומאת בשר ועולין (ה) בצבור ציץ (מרצה) לרצויי שמע מינה טומאת הגוף שנדחית אצלם בקושי נדחית וכל כמה דמצינן לאהדורי אטהרה מהדרינן: **כי קתני הציץ מרצה אדיחיד קתני.** ולצבור אהכשירה קתני שאף של צבור כשר ולא על ידי ציץ אלא היתר הוא אצלו: **ואי בעית אימא אצבור.** נמי קאי ובהנך קרבנות דלא קבע להו זמן שלא נדחית טומאה אצלו קאמר דציץ מרצה עליהן: ה"ג **אם עון פיגול הרי כבר נאמר לא ירצה ואם עון נותר הרי כבר נאמר לא יחשב.** והכי פירושו איזה עון יארע בקרבן שיהא הציץ מרצה עליו שיהא כשר אם עון מחשבת חוץ למקומו הקרויה פיגול כדאמרינן בזבחים (דף כח.) שלישי זה חוץ למקומו הרי כבר נאמר בקדושים תהיו פיגול הוא לא ירצה ואוקימנא בחוץ למקומו במסכת זבחים ואם עון מחשבת נותר שחישב בשחיטה על מנת לאוכלו חוץ לזמנו הרי כבר נאמר המקריב אותו לא יחשב ואוקמינן במחשבת חוץ לזמנו:

הא

פרים פר דע"ז. פי' דעולה הוא וטעון מנחת נסכים דאע"ג דלצבור הוא מהדרינן והא דאמר אומר לו הוי פקח ושתוק ומביא אותה בטומאה לאו משום דטומאה דחויה בצבור דהא לא דחי שבת כיון דלא קביעא ליה זמן וטומאה נמי לא דחי כדאמר לקמן פרק הוציאו לו (דף נ.) כל שאין זמנו קבוע אינו דוחה לא את השבת ולא את הטומאה אע"פ שהוא קרבן צבור והא דמביאה בטומאה היינו משו' דרצויי ציץ ודווקא טומאת קרבן דמרצה ציץ אבל טומאת הגוף דכהנים לא אידחו לגבייהו כלל דלגמרי חשיב קרבן יחיד:

כיון דיחיד הוא מהדרינן. הכא ודאי חשוב קרבן צבור לדחות שבת ולדחות הטומאה אפילו טומאה דגברי מיהו לא הותרה בו טומאה אלא דחויה היא כיון דיחיד קא מייתי ליה ותימה לי והא כולהו מקראי נפקי פרק כיצד צולין (פסחים דף עז.) וידבר משה את מועדי ה' הכתוב קבע מועד אחד לכולן מאי שנא דיש מהן שהותרה בהן טומאה ויש מהם דחויה וי"ל למאן דאמר טומאה היתר היא בכולהו הותר טומאה מדאוריית' אלא מדרבנן גזרו אההוא דהוי קרבן יחיד דליהדרי אטהורין ולמ"ד טומאה דחויה היא סבירא ליה דבכולהו דחויה היא מדאורייתא:

דם שנטמא וזרקו במזיד לא הורצה. תימה לי מאי פריך הא לא הורצה דקאמר היינו להתיר בשר באכילה ובהא מודו כולי עלמא דלאכילה לא אמרינן היתר היא בצבור ועוד לכאורה משמע דלא פריך אלא למ"ד היתר היא בצבור ואמאי אפי' למאן דאמר דחויה ליפרוך כמו למאן דאמר היתר היא דע"כ לא פליגי אלא אהדורי אטהורין קודם הקרבת הקרבן אבל אם כבר קרב הקרבן בהא לא פליגי וי"ל דפריך שפיר למאן דאמר היתר היא דנהי לאכילה לית ליה היתר היא ה"מ היכא דאיטמו שירים גופייהו אבל הכא דבשר לא איטמי הוה ליה למישרי אפי' באכילה כיון דמיקל כולי האי דאית ליה טומאה דגברי ודעולין היתר היא אבל למאן דאמר טומאה דחויה ניחא דכיון דמחמיר כולי האי בטומאת עולין ודגברא קודם הקרבה סברא הוא שיש להחמיר בבשר אע"פ שהוא טהור ואפי' לאחר הקרבה:

שנטמא בין בשוגג בין במזיד כו'. הא דלעיל קאמר במזיד לא הורצה והכא קאמר דמרצה אף על המזיד בפרק הקומץ רבה (מנחות דף כה:) מקשה לה הש"ס ואיכא למאן דמשני טומאתו בשוגג אין במזיד לא זריקתו בין בשוגג בין במזיד ואיכא למאן דאמר איפכא ותימה דבפ' האשה רבה (יבמות דף ל.) מקשה מההיא דדם שנטמא וזרקו במזיד לא הורצה למ"ד אין ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה והא הכא דמדאורייתא ארצויי מרצה כדתניא על מה הציץ מרצה על הדם וכו' שניטמא בין בשוגג בין במזיד ואמור רבנן דלא מרצה ומאי פריך הא שנינן פרק הקומץ רבה (מנחות דף כה:) הנך תרי ברייתות חדא בטומאה וחדא בזריקה וא"כ איכא למימר דההיא דדם שנטמא במזיד לא הורצה מדאורייתא נמי קאמר וי"ל דאינו סברא לחלק בדאורייתא בין שוגג למזיד לא בזריקה ולא בטומאה דודאי מדאורייתא מרצה בכל ענין וחילוקא דמפלגינן בין שוגג למזיד היינו מדרבנן למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה למר בטומאה לפי שנראה לו יותר להחמיר בנטמא במזיד משום דאתחלתא דפסולא היא ועוד דלא נתכוין לעשות מצוה אבל בזריקה בטומאה לא קנסוהו כיון דלאו תחילת פסולא הוא ועוד במצוה קא עסיק ולמר מסתבר ליה להחמיר יותר בזריקה משום דדבר מגונה ביותר הוא להקריב לגבוה דבר שאינו טהור וא"ת א"כ בפרק הקומץ רבה לישני דההיא דעל מה הציץ מרצה איירי מדאורייתא וההיא דדם שנטמא איירי מדרבנן וי"ל אם איתא דמדרבנן אין חילוק בין טומאתו לזריקתו דאידי ואידי הוה אמרינן דלא הורצה במזיד וא"כ ההוא דעל מה הציץ מרצה בין בשוגג בין במזיד מדאורייתא דווקא איירי לא הוה ליה למיתני סתמא הכי כיון דבזמן שנשנית הברייתא לא הוה מרצה במזיד כן פר"י בפרק האשה רבה (יבמות דף ל. ד"ה והא): **על הדם ועל הבשר.** בפסחים פ"ק (דף טז:) פי' רש"י דאתיא כרבי יהושע דאמר אם אין בשר אין דם מיהו אור"י דאתיא אפי' כר"א דאמר יש דם אע"פ שאין בשר והא דבעי ריצוי ציץ יש לומר היינו כדאמר בפרק כיצד צולין (שם דף עח.) לאקבעינהו בפיגול ולאפקינהו מידי מעילה: **אם עון פיגול הרי כבר נאמר לא יחשב.** כך היא הגירסא בכל הספרים אלא שרש"י הגיה איפכא על פי הת"כ ובתוס הגיה דהא מסקינן בפרק שני דזבחים (דף כח:) דתרווייהו מקראי אריכא נפקי וריש' דקרא דאם האכל יאכל ביום השלישי

לא

מסורת הש"ס

א) מנחות עב., ב) ס"א אם יש שם אחרת אומ' לו הביא [אמנם בתוס' דמנחות פ"ג איתא כמו שהיא בפנים], ג) [תוספת' מנחות פ"ג ה"ח], ד) פסחים טז: יבמות ל. גיטין נד. זבחים מה. מנחות כה., ה) פסחים פ: [מנחות כה:], ו) זבחים כג. [פסחים טז: מנחות כה.], ז) [במדבר טו],

תורה אור השלם

1. וְהָיָה עַל מֵצַח אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מַתְּנֹת קָדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְיָ: שמות כח לח

2. וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פִּגּוּל הוּא לֹא יֵרָצֶה: ויקרא יט ז

3. וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא: ויקרא ז יח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואם כו' אין שם אלא: **(ב)** שם ד"ה מאי וכו' ואילים וכבשים דחג: **(ג)** שם ד"ה פר וכו' דעולה היא: **(ד)** שם ד"ה בכבש כו' את העומר כבש וגו' והאי מנחת: **(ה)** שם ד"ה בין בצבור וכו' טומאת בשר ועולין. נ"ב פי' בין אכילתא בשר בין אימורים העולין ונקטרין על האישים הציץ מרצה על טומאתן עיין פ' כיצד צולין דף ע"ז ע"ב:

גליון הש"ס

גמ' מודינא היכא דאיכא שיריים. עיין מנחות טו ע"א תוס' ד"ה ר"י:

תוס' ישנים

[היה מקריב מנחת העומר כו'. ברייתא היא בתוספתא דמנחות [פ"ג] תני בהדא דבסמוך כמנחת כבשים. ושמא תלמוד שלנו סובר דלא מיתני בהדי הדדי. והתם גבי שתי הלחם ולחם הפנים ומנחת כהנים וכהן משיח ונזירי לבונה לא תני התם ומביאין אחרת תחתיה, אלא הוי פקח ושתוק, והטעם מפני שאפיית הלחם והנך לא דחי שבת ויו"ט כמו אלו, ולכך ישתוק]. **פר דע"ז.** ואע"ג דאמרינן בפרק הוציאו לו [נ, א] דדחיית טומאה תלויה בקביעות זמן ולא בציבור ויחיד, מ"מ כשאין אחרת אלא היא אומרים לו הוי פיקח ושתוק מפני שהציץ מרצה. ובאילו של אהרן דבסמוך אע"ג דקבוע לו זמן, מ"מ אהדורי מהדרינן אטהרה דשל יחיד הוא. [ת"ש **על מה הציץ מרצה.** בפסחים בפ' כילד צולין [פ, ב] ובמנחות פ' שני [כה, ב] רמי הנך ברייתות אהדדי ומשני להו. ופליגי אמוראי דליכא דמוקי קמא זריקה בין בשוגג בין במזיד הורצה, טומאתו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה, ואיכא למאן דמחלק איפכא. ותימה דאמאי לא פריך מברייתא דפרק האשה רבה [יבמות ל, א] והא הכא דמדאורייתא ארצויי מרצה ציץ דתנן על מה הציץ מרצה על הדם כו', ואמור רבנן דבמזיד לא הורצה, והיכי מרמי להו אהדדי, והא הך ברייתא בטומאה והאיך בזריקה. ואומר רבינו הזקן דפשיטא ליה דמדאורייתא אין חילוק בין זריקה שוגג למזיד בין טומאת שוגג ומזיד, אבל רבנן גזרו במזיד באותו ענין שנראה להם למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה]. ואמרינן בזבחים ובתו"כ במחשב לאכול שלא בזמנו ביום השלישי הכתוב מדבר, וכתיב לא יחשב לו, אלמא לית ליה תקנתא (פסחים טז: עי"ש ובזבחים כג: בארוכה לדחות גירסא אחרת). [אם עון פיגול הרי כבר נאמר לא ירצה ואם עון נותר הרי כבר נאמר לא יחשב. אומר בקונטרס דה"ג לה (בתוספ') בת"כ, דלאיסורא זוטא דפיגול דהיינו חוץ [למקומו] (לזמנו) (ה)כתוב בקרא זוטא דקדושים תהיו, ולאיסורא רבה חוץ [לזמנו] (למקומו) בקרא אריכא בפרשת צו את אהרן. ורבינו שלמה אגב ריהטא לא עיין בה דהא מסקינן בפ' שני דזבחים [כח, ב] דכולהו מקרא אריכא נפקי בצו את אהרן. ומתחלה הוה התלמוד לדרוש כמו שפירש רבינו שלמה אבל לא קאי הכי. מ"ר].

עין משפט נר מצוה

יג א מיי' פ"א מהלכות פסולי המוקדשים הל' לד [ופ"ד מהלכות ביאת מקדש הל' ז]:

מוסף רש"י

ומביאין אחרת תחתיה. וקוצרין וטוחנין אותה ביום, שלא יאמרו מותר להקריב מנחה טמאה ואפילו דיחיד (מנחות עב.). **דם שנטמא וזרקו בשוגג.** קסבור אין קרבנות מקבלין טומאה (מנחות כה:). **הורצה.** קרבן לבעלים דמרצה ציץ (פסחים טז:) ומותר בשר באכילה (גיטין נד.). **במזיד לא הורצה.** להיות בשר קרבן נאכל, דקנסא הוא, אבל בעלים נתכפרו, כדאמרינן ביבמות בהאשה רבה (ל.) דכיון דמדאורייתא מרצי נמי אמזיד לא מצו רבנן למימר ליה זיל אייתי חולין לעזרה (פסחים טז: ובעי"ז זבחים מה:). **על הדם ועל הבשר ועל החלב שנטמא.** בין שנטמא הדם בין שנטמא הבשר בין שנטמא החלב, הציץ מרצה, ולא שיהא בשר טמא נאכל, דאין ציץ מטהר ודוחה לא תעשה דוהבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, אלא לר' יהושע איצטריך דאמר (פסחים עז.) אם אין בשר אין דם, וקאמר הכא הני מילי כשיצא בשר חוץ למחיצתו, שאין ציץ מרצה על היוצא או שאבד הבשר, אבל נטמא בשר קודם זריקת דם הציץ מרצה עליו להתיר דם לזריקה (שם טז:). **בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון.** מזיד ורצון אחד הוא, אלא גבי שוגג שייך מזיד וגבי אונס שייך רצון, ושוגג ואונס תרי מילי נינהו (שם). באונס, שנטמא בעל כרחו, אבל מזיד ורצון חדא מילתא היא, אלא איידי דתני אונס תני רצון (מנחות כה:). **ונשא אהרן.** בציץ כתיב (זבחים כג.). **את עון הקדשים.** פסול הקרבן יכשיר וירצה ואינו מכפר על האוכלין אותו טמא דעון הקדשים כתיב ולא עון הכהנים (פסחים טז:). **וכי איזה עון הוא נושא.** איזה פסול הוא מכשיר (פסחים טז:) ואין לומר שיכפר על עון הכהן שהקריב טמא שהרי עון הקדשים נאמר ולא עון המקריבים, הא אינו מרצה אלא להכשיר הקרבן (שמות כח לח). **אם עון פיגול.** והיא מחשבת חוץ למקומו שנקראת פיגול, כדכתיב בקדושים תהיו ואם האכל יאכל ביום השלישי פגול הוא לא ירצה, ומוקמינן לה בזבחים בפ"ב (כח:) אם אינו ענין לחוץ לזמנו תנהו ענין לחוץ למקומו, הרי כבר נאמר לא ירצה. בקדושים תהיו כדפרשינן, **ואם עון נותר.** מחשבת נותר, ששחטו על מנת להותיר ולאכלו חוץ לזמנו, הרי כבר נאמר לא יחשב. ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי וגו', בפרשת צו את אהרן,